

Wiedza finansowa Polaków

Raport z badania ilościowego
przygotowany dla:

Warszawa, 2018

& PARTNERS
PwC

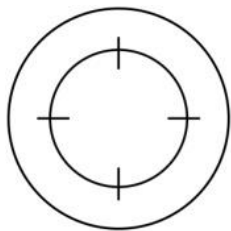
Spis treści

Informacje o badaniu.....	3
Podsumowanie wyników badania.....	7
Wyniki szczegółowe.....	11
Wiedza finansowa - deklaracje.....	12
Test wiedzy finansowej.....	16

Informacje o badaniu

Naisson & PARTNERS

Cel i metodologia badania

GŁÓWNY CEL BADANIA

Głównym celem badania jest diagnoza poziomu wiedzy finansowej Polaków

METODOLOGIA

CAWI (Computer Assisted Web Interview) na panelu badawczym Ariadna w ramach cotygodniowego badania omnibusowego Detektor Opinii.

Każdy pomiar w ramach sondażu Detektor Opinii jest realizowany na **ogólnopolskiej, losowo-kwotowej próbie** liczącej min. N=1000 osób, gdzie kwoty są dobierane wg reprezentacji w populacji dorosłych Polaków dla płci, wieku i wielkości miejscowości zamieszkania.

W tym badaniu wzięło udział **N=1065 osób**. Szczegółowa charakterystyka demograficzna próby przedstawiona jest na s.5.

Czas trwania ankiety: około 15 minut.

W raporcie porównywano wyniki uzyskane w roku 2018 oraz 2017.

Charakterystyka demograficzna próby (2018)

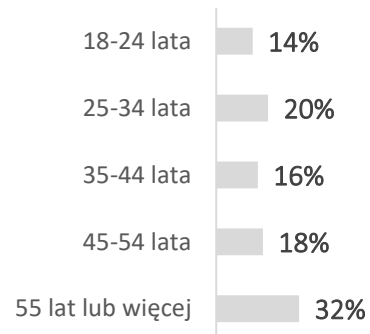
5

N=1065

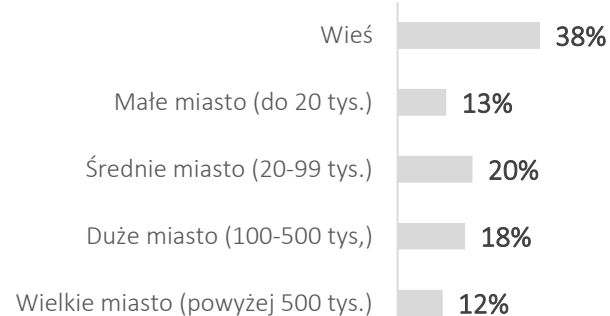
PŁEĆ

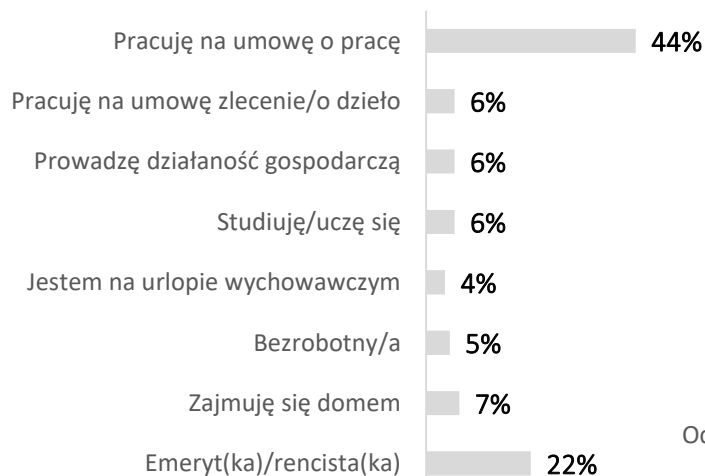
WIEK

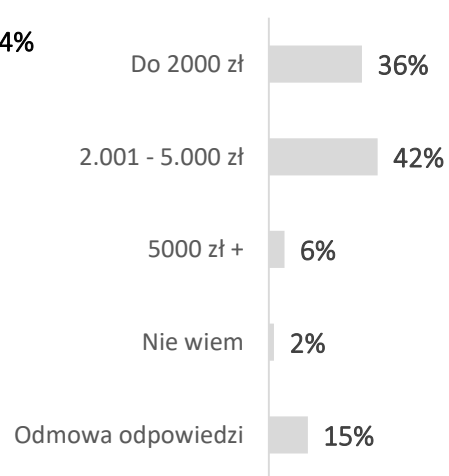
WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA

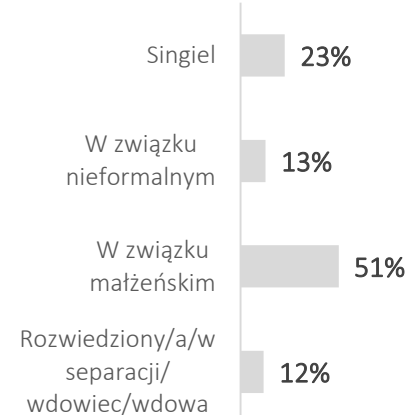
SYTUACJA ZAWODOWA

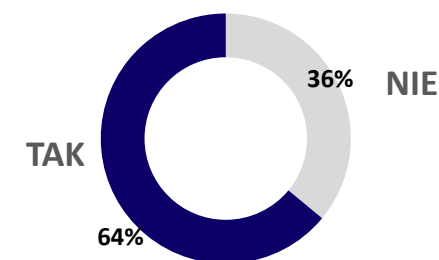
ŚREDNI OSOBISTY DOCHÓD NETTO

STAN CYWILNY

POSIADANIE DZIECI

Charakterystyka demograficzna próby (2017)

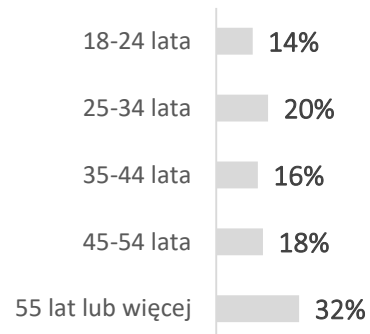
6

N=1105

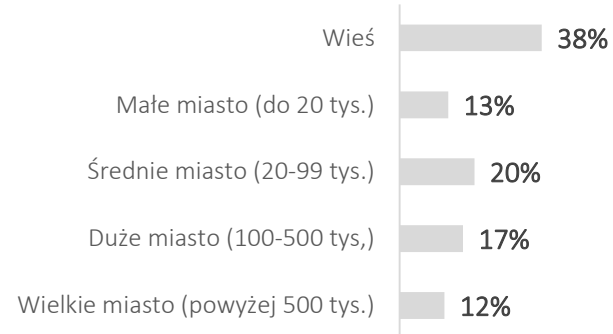
PŁEĆ

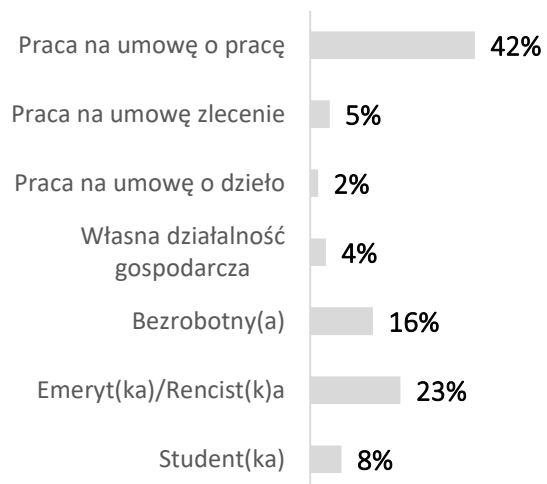
WIEK

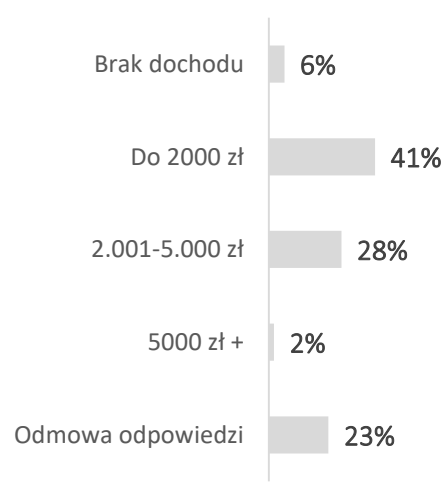
WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA

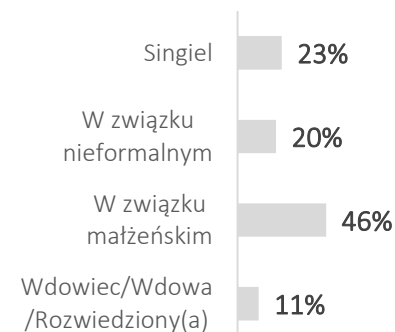
SYTUACJA ZAWODOWA

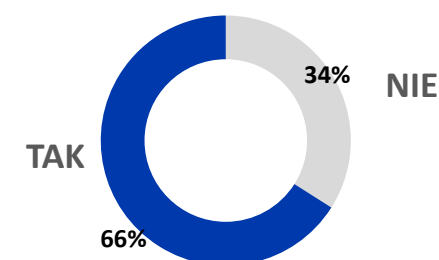
ŚREDNI OSOBISTY DOCHÓD NETTO

STAN CYWILNY

POSIADANIE DZIECI

Podsumowanie wyników badania

Naison & PARTNERS

Podsumowanie ⁽¹⁾

1

Pewność siebie w dziedzinie gospodarowania budżetem domowym połączona z poczuciem niskich kompetencji w dziedzinach specjalistycznych. Podobnie jak w zeszłym roku, zdecydowana większość Polaków uważa, że posiada wiedzę z zakresu gospodarowania budżetem domowym. Polacy pewnie czują się również w wiedzy z zakresu: płatności bezgotówkowych kartą i płatności w Internecie oraz ochrony danych osobowych przed niebezpieczeństwami w Internecie. Z drugiej strony, ponad połowa przyznaje się do braku wiedzy z zakresu: podatków, wychodzenia z długów, zasad funkcjonowania systemu emerytalnego, prowadzenia własnej firmy, inwestowania pieniędzy i korzystania z instrumentów inwestycyjnych.

W porównaniu do wyników z roku 2017, rezultaty z 2018 roku wskazują na większą pewność siebie Polaków z zakresu wiedzy finansowej. Dotyczy to w szczególności wiedzy dotyczącej: (1) płatności bezgotówkowych/płatności w Internecie (2018: 76% versus 2017: 67%), (2) oszczędzania (korzystania z lokat i kont oszczędnościowych, 2018: 60% versus 2017: 50%) oraz (3) ubezpieczeń (korzystania z produktów ubezpieczeniowych, 2018: 58% versus 2017: 50%).

2

Polacy uzyskali odrobinę wyższe wyniki w teście z wiedzy finansowej, aniżeli w 2017r. (wyższe wyniki uzyskano w pytaniach dotyczących: gospodarowania budżetem domowym, oszczędności oraz ochrony danych osobowych; najmniejsze postępy odnotowano w obszarze: pożyczki, kredyty, zadłużenia). 66% Polaków nie jest pewna czym jest debet. Spory odsetek (80%) Polaków ma problemy z określeniem praw firm windykacyjnych oraz zdefiniowania upadłości konsumenckiej (66%). Obszarem wiedzy, który zarówno deklaratywnie, jak i na podstawie wyników testu (podobnie, jak w 2017r.), wydaje się mocną stroną badanych jest *ochrona danych osobowych* przed różnego rodzaju niebezpieczeństwami (np. czyhającymi w Internecie). Prawidłowość ta może być jednak związana ze specyfiką metody badania (ankieta online).

Wyniki szczegółowe

Naison & PARTNERS

Wiedza finansowa – deklaracje

Naisson & PARTNERS

Ocena własnej wiedzy finansowej

11

2018

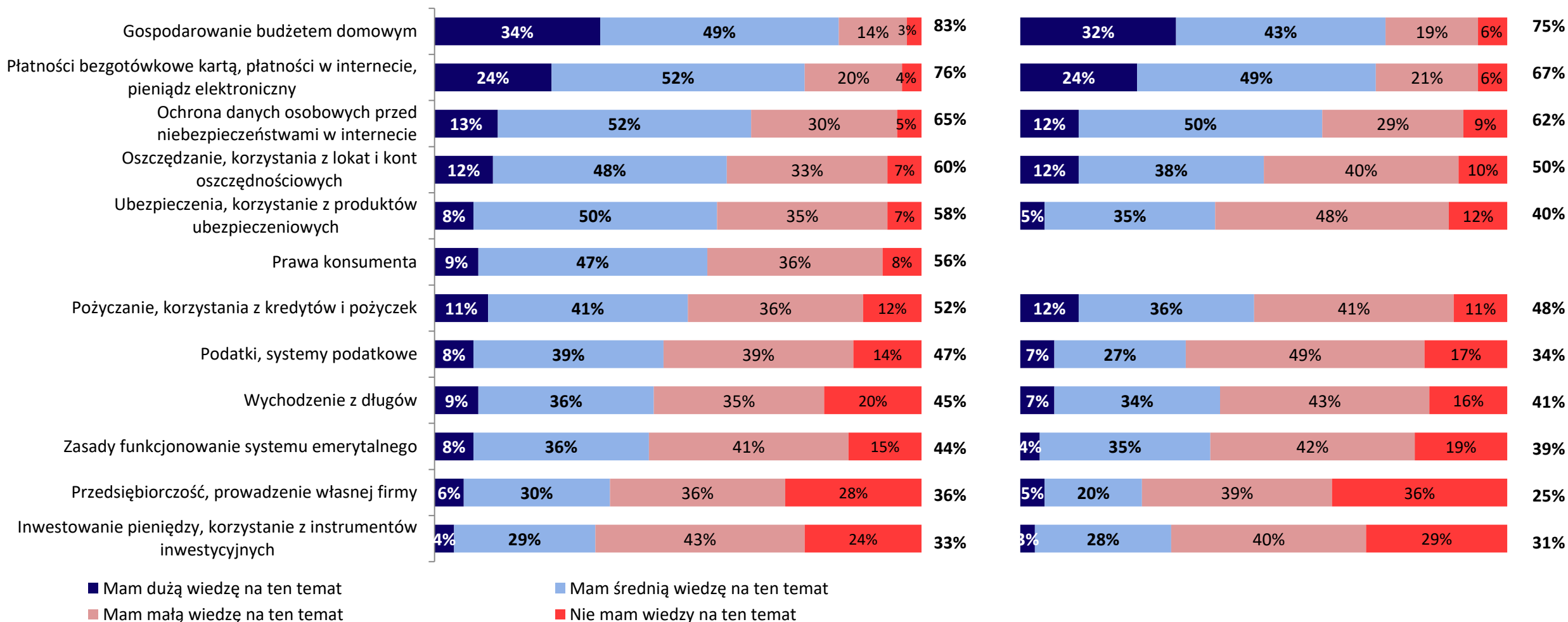
W1. Jak ocenia Pan/i poziom swojej wiedzy i umiejętności związanych z poszczególnymi tematami ekonomicznymi?

2017

N=1065

N=1105

TOP2box

Ocena własnej wiedzy finansowej

12

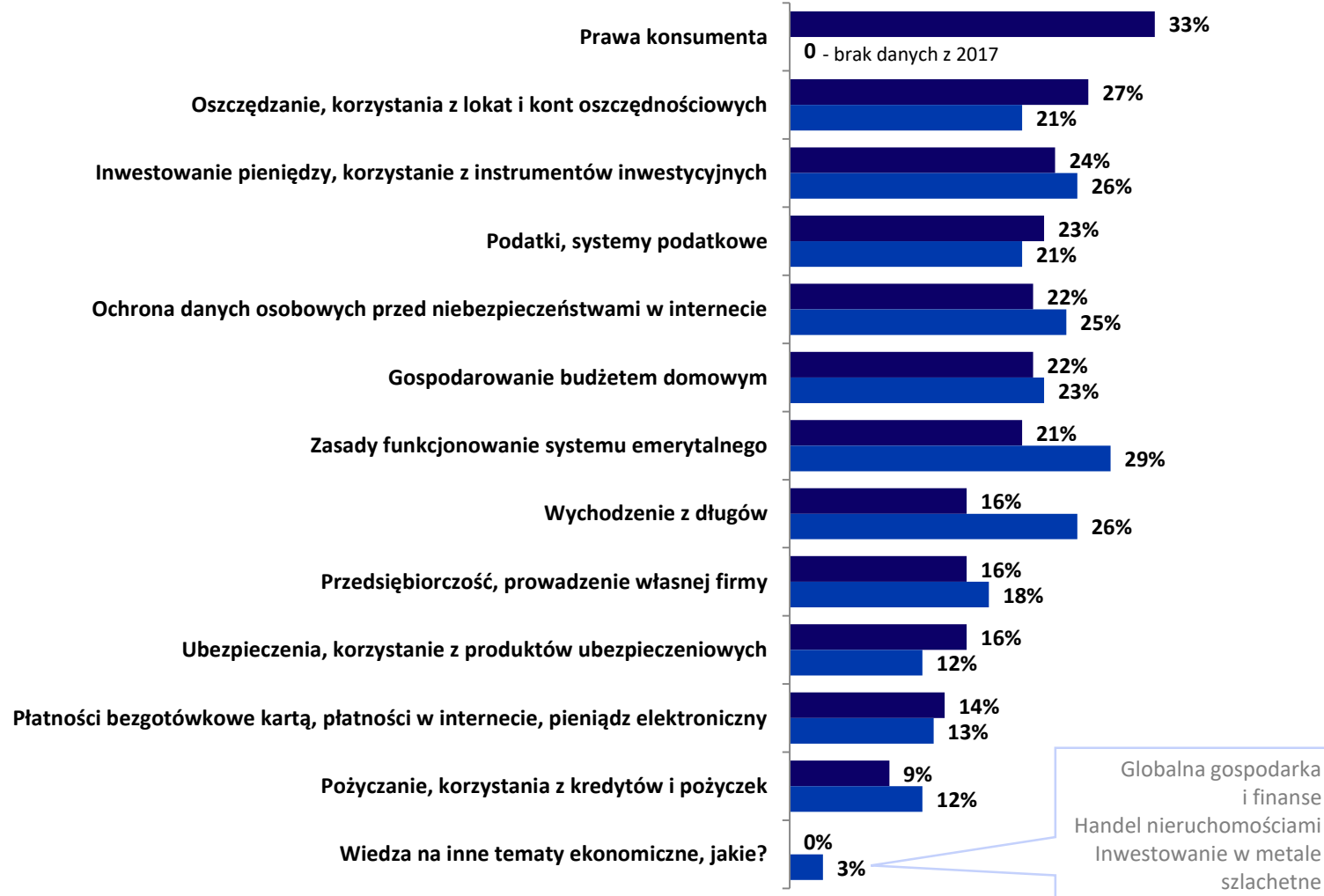
W2. Wiedza, na jakie tematy ekonomiczne byłaby Pan{u/i} najbardziej potrzebna? [do wyboru maksymalnie 3 odpowiedzi z listy]

2018

N=1065

2017

N=1105

Ocena własnej wiedzy finansowej

2018

W3. Na ile ważne Pan{a/i} zdaniem jest edukowanie społeczeństwa na tematy związane z ekonomią i finansami?

N=1065

89% badanych uważa, że edukowanie społeczeństwa na tematy związane z ekonomią i finansami jest ważne.

2017

N=1105

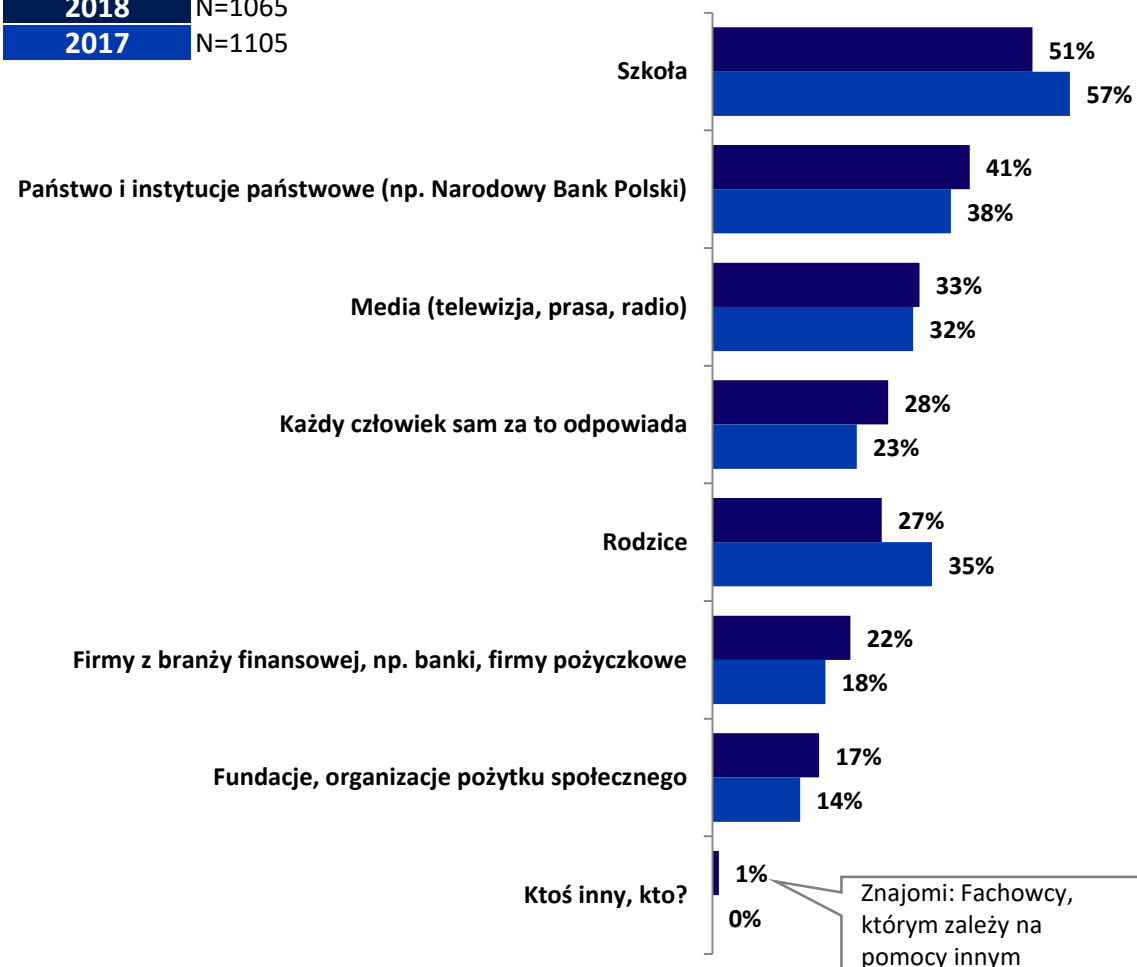
90% badanych uważa, że edukowanie społeczeństwa na tematy związane z ekonomią i finansami jest ważne.

W4. Kto, Pan{a/i} zdaniem, jest przede wszystkim odpowiedzialny za edukowanie społeczeństwa na tematy związane z ekonomią i finansami?

2018 N=1065

2017 N=1105

Test wiedzy finansowej

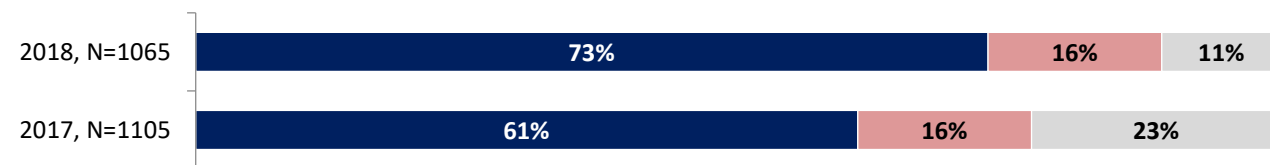
Naisson & PARTNERS

Test: pożyczki, kredyty, zadłużenia ⁽¹⁾

15

1. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

Co to jest wiarygodność kredytowa?

- Terminowe regulowanie wszelkich zobowiązań i płatności, która ma wpływ na możliwość zaciągania kredytów czy pożyczek oraz tego na jakich będą one warunkach
- Ocena banku, która wskazuje na to czy bank jest wiarygodną instytucją
- NIE WIEM

2. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

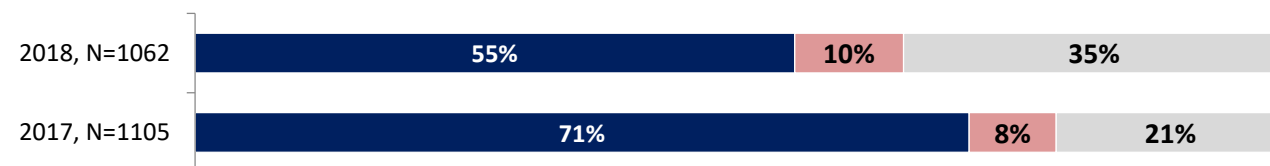
Kiedy firma pożyczkowa lub bank naliczy do kredytu dodatkowe opłaty niezgodne z umową, to klient ma prawo złożyć reklamację.

- PRAWDA
- FAŁSZ
- NIE WIEM

3. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Zazwyczaj im dłuższy jest okres spłaty pożyczki, tym niższy jest całkowity jej koszt.

- FAŁSZ
- PRAWDA
- NIE WIEM

4. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

Kiedy można odstąpić od umowy pożyczki?

- W ciągu 14 dni od podpisania umowy
- W ciągu 30 dni od podpisania umowy
- W ogóle nie można
- NIE WIEM

Na granatowo zaznaczono właściwe odpowiedzi

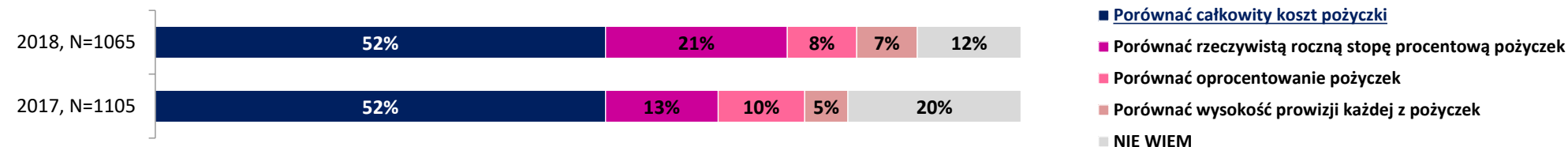
! Oznaczono trudne pytania
!! Oznaczono bardzo trudne pytania

Test: pożyczki, kredyty, zadłużenia (2)

16

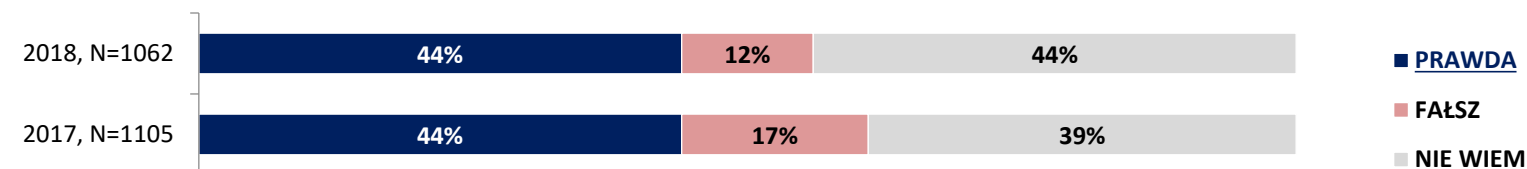
5. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

Aby znaleźć najkorzystniejszą ofertę pożyczki najlepiej:

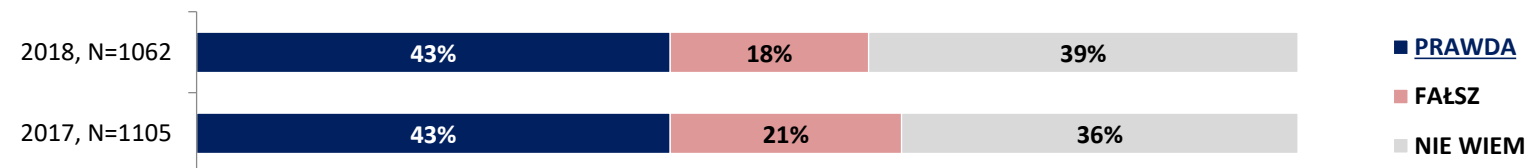
6. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Okres bezodsetkowy w przypadku kart kredytowych to czas, w którym możesz korzystać z nieoprocentowanego kredytu.

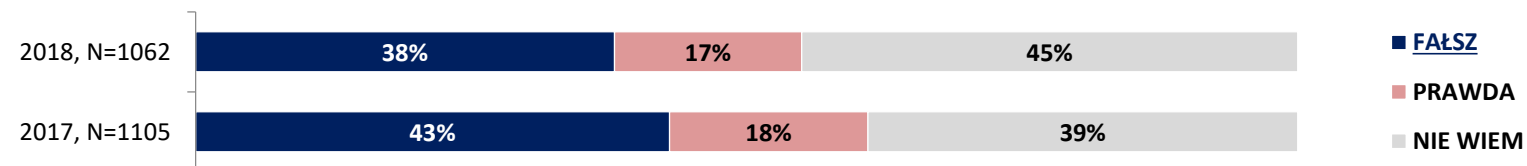
7. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Oprocentowanie stałe produktu bankowego jest ustalane w momencie zawarcia umowy z bankiem i pozostaje na jednakowym poziomie do chwili jej wygaśnięcia.

8. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

W przypadku wzięcia kredytu lub pożyczki w firmie A konieczne jest zawsze wykupienie ubezpieczenia do kredytu w tej samej firmie (również w firmie A).

Na granatowo zaznaczono właściwe odpowiedzi

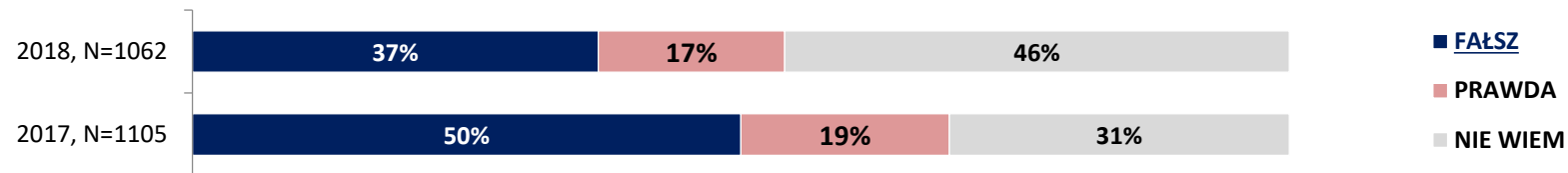
! Oznaczono trudne pytania
!! Oznaczono bardzo trudne pytania

Test: pożyczki, kredyty, zadłużenia ⁽³⁾

17

9. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe: W przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku kredytowego NIE mogę dowiedzieć się, jaka była tego przyczyna – podanie takiej informacji jest wyłącznie dobrą wolą instytucji finansowej.

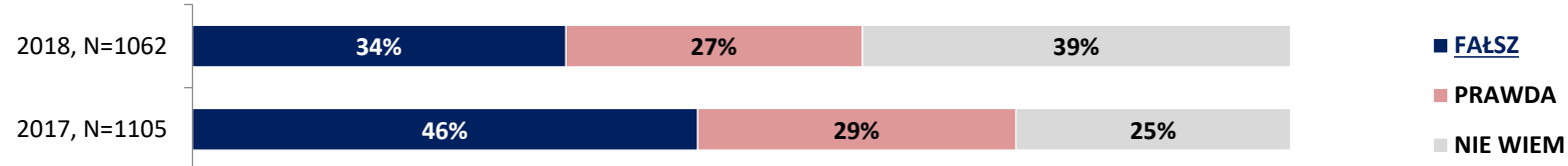
■ **FAŁSZ**
■ **PRAWDA**
■ **NIE WIEM**

Na granatowo zaznaczono właściwe odpowiedzi

! Oznaczono trudne pytania
!! Oznaczono bardzo trudne pytania

10. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe: Debet to nieoprocentowany kredyt odnawialny.

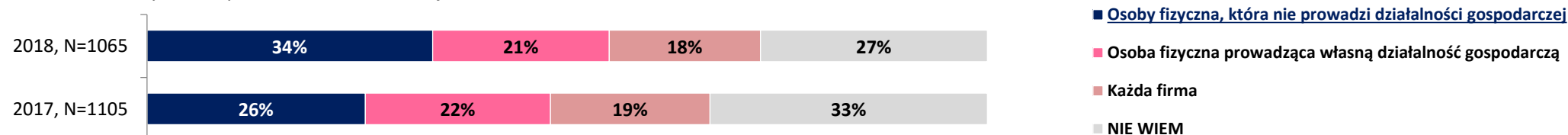

■ **FAŁSZ**
■ **PRAWDA**
■ **NIE WIEM**

11. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

Kto może skorzystać z upadłości konsumenckiej?

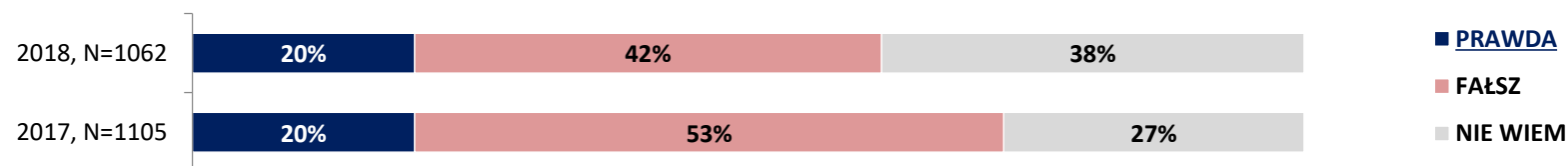

■ **Osoby fizyczna, która nie prowadzi działalności gospodarczej**
■ **Osoba fizyczna prowadząca własną działalność gospodarczą**
■ **Każda firma**
■ **NIE WIEM**

12. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Firma windykacyjna nie może zająć majątku dłużnika.

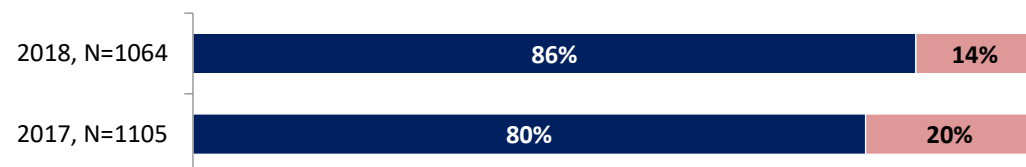
■ **PRAWDA**
■ **FAŁSZ**
■ **NIE WIEM**

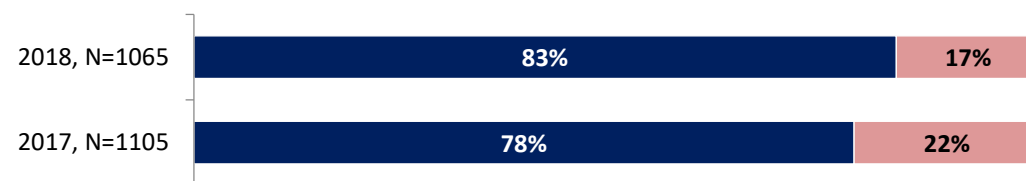
Test: pożyczki, kredyty, zadłużenia ⁽⁴⁾

18

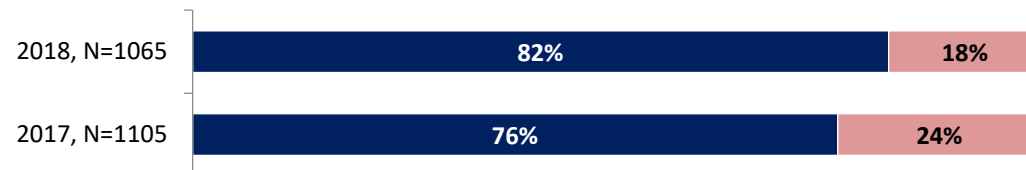
13. Z którym z podanych zdań się Pan/i zgadza:

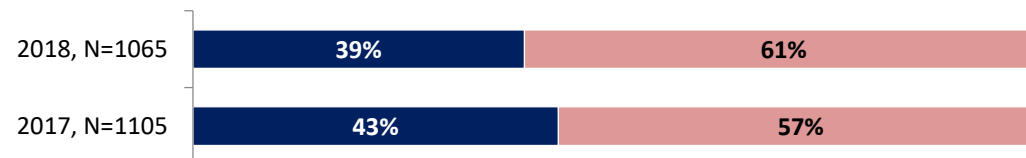
14. Z którym z podanych zdań się Pan/i zgadza:

15. Z którym z podanych zdań się Pan/i zgadza:

16. Z którym z podanych zdań się Pan/i zgadza:

■ Kredyt konsolidacyjny łączy kilka zobowiązań w jedno np. kredyt hipoteczny, pożyczkę gotówkową i zadłużenie na karcie kredytowej.

■ Konsolidacja kredytu oznacza możliwość czasowego wstrzymania spłacania zaciągniętego długu np. w przypadku utraty pracy.

■ Firmy często chwalą się niskimi odsetkami, ale wszelkie inne koszty (np. prowizja, koszty ubezpieczenia) mogą znacznie podwyższyć koszt pożyczki.

■ Oprocentowanie nominalne pożyczki to największy koszt pożyczki, wszelkie inne koszty nie mogą wynosić więcej niż koszty wynikające z oprocentowania, jest to uregulowane prawnie.

■ O możliwości wzięcia „wakacji kredytowych”, decyduje umowa z bankiem - nie każda oferta ma taką opcję.

■ Każda osoba spłacająca pożyczkę ma prawo wziąć tzw. „wakacje kredytowe”, czyli czasowe zawieszenie płatności.

■ Kredytów hipotecznych mogą udzielać tylko banki i SKOKi w walucie, w której klient uzyskuje większość dochodów lub posiada większość oszczędności.

■ Kredytów hipotecznych mogą udzielać tylko banki i SKOKi w dowolnej walucie wybranej przez klienta.

Na granatowo zaznaczono właściwe odpowiedzi

! Oznaczono trudne pytania
!! Oznaczono bardzo trudne pytania

Ponad połowa badanych, tak samo jak w roku 2017, ma problem z udzieleniem poprawnych odpowiedzi na 50% pytań testowych, które dotyczą pożyczek, kredytów i zadłużeń.

Szczególną trudność nadal sprawia badanym sprecyzowanie praw firmy windykacyjnej oraz zdefiniowanie pojęcia upadłości konsumenckiej. Dodatkowo dochodzi do tego problem ze zdefiniowaniem pojęcia debetu.

Test: gospodarowanie budżetem domowym ⁽¹⁾

19

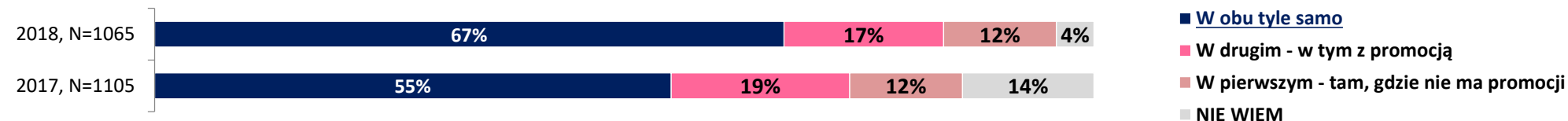
17. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

Bardzo spodobał się Panu/i rower, który kosztuje 1800zł. Postanawia Pan/i na niego oszczędzić i kupić go za rok. Zakładając, że cena roweru się nie zmieni, ile średnio miesięcznie będzie musiał/a Pan/i odłożyć, aby móc kupić rower?

18. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

W pobliżu ma Pan/i 2 sklepy z nabiałem. W jednym nie ma promocji na masło, cena za opakowanie 200 g wynosi 3,75 zł. W drugim jest promocja – kostka 200 g masła kosztuje 5 zł, a drugą kostkę można kupić za 50% ceny. W którym sklepie zapłaci Pan/i mniej za 2 kostki?

Warianty
pytania 19:

19a. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Wartość netto majątku to wartość mojego majątku pomniejszona o wszystkie zobowiązania.

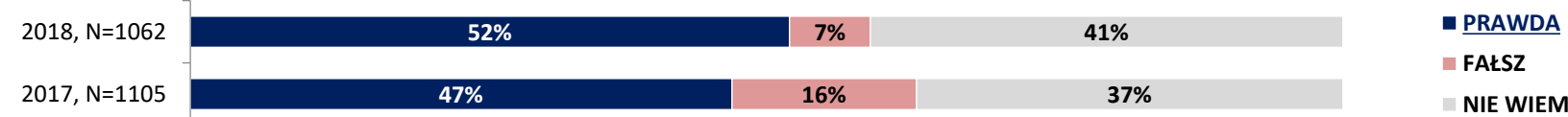
19b. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Wynagrodzenie netto to kwota, którą otrzymujesz do ręki.

20. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Ze względu na inflację wartość pieniędzy na nieoprocentowanym koncie spada – za te same pieniądze można kupić mniej.

Na granatowo zaznaczono
właściwe odpowiedzi

! Oznaczono trudne pytania
!! Oznaczono bardzo
trudne pytania

■ W obu tyle samo
■ W drugim - w tym z promocją
■ W pierwszym - tam, gdzie nie ma promocji
■ NIE WIEM

■ PRAWDA
■ FAŁSZ
■ NIE WIEM

■ PRAWDA
■ FAŁSZ
■ NIE WIEM

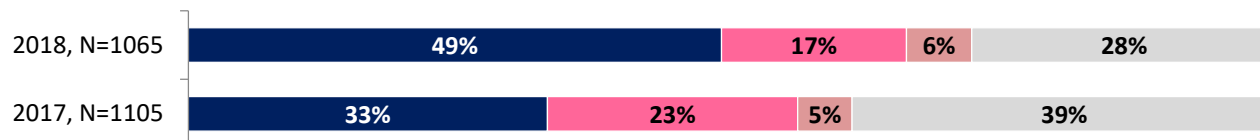
■ PRAWDA
■ FAŁSZ
■ NIE WIEM

Test: gospodarowanie budżetem domowym ⁽²⁾

20

21. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Rekomendowana minimalna wartość oszczędności "na czarną godzinę" (tzw. poduszki finansowa) powinna wynosić:

■ Wartość trzykrotności miesięcznych wydatków !

■ Wartość miesięcznych wydatków

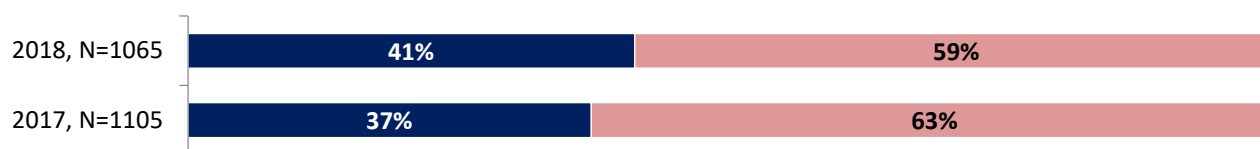
■ Nie jest w ogóle potrzebna

■ NIE WIEM

Na granatowo zaznaczono właściwe odpowiedzi

! Oznaczono trudne pytania
!! Oznaczono bardzo trudne pytania

22. Z którym z podanych zdań się Pan/i zgadza:

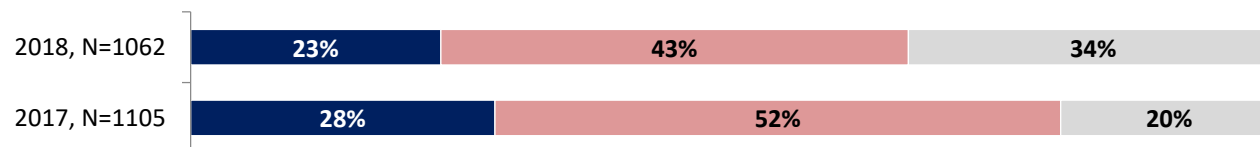

■ Planując budżet domowy najlepiej rozpisać go na okres jednego roku, można wówczas zawrzeć w nim wydatki wymagające większego planowania np. wakacje, zakupy prezentów pod choinkę.

■ Budżet domowy powinno się sporządzać na jeden miesiąc do przodu, bo trudno będzie nam przewidzieć wydatki związane z bardziej odległą przyszłością.

23. Proszę wskazać, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe:

Kupowanie produktów w wielopakach zawsze wychodzi taniej.

■ **FAŁSZ**

■ **PRAWDA** !!

■ NIE WIEM

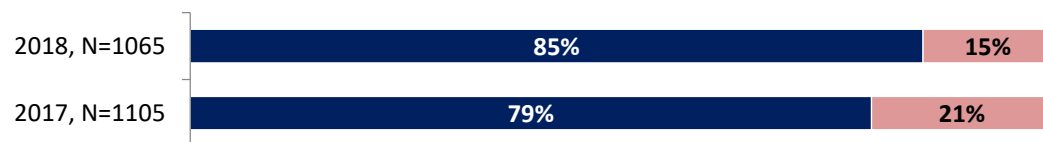
Wśród 7 pytań dotyczących gospodarowania budżetem domowym, 3 sprawiają badanym trudność. Najtrudniejsze pytanie (podobnie, jak w 2017r.) dotyczy opłacalności kupowania produktów w wielopakach (które cały czas stanowią jedną ze skuteczniejszych form nakłaniania konsumentów do większych zakupów). Aż 77% Polaków (w porównaniu z 72% w roku 2017) nie zdaje sobie sprawy z faktu, że kupowanie produktów w wielopakach nie zawsze musi być opłacalne.

Mimo to, w porównaniu do 2017 roku, Polacy wiedzą więcej na temat gospodarowania budżetem domowym. Częściej niż w 2017r. wskazywano prawidłowe odpowiedzi w przypadku większości pytań poświęconych temu zagadnieniu.

Test: oszczędności & ochrona danych osobowych

21

24. Z którym z podanych zdań się Pan/i zgadza:

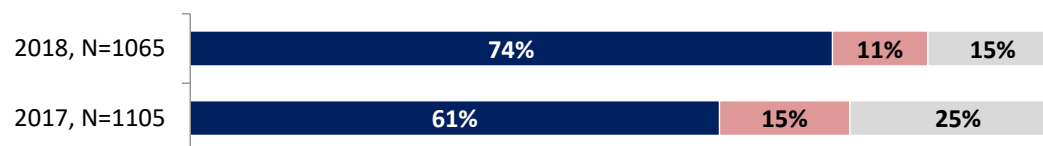
- Jeśli ktoś posłuży się twoimi danymi osobowymi (padniesz ofiarą kradzieży tożsamości) musisz niezwłocznie zgłosić to na policji oraz powiadomić organ, który wydał dowód osobisty, w celu unieważnienia dokumentu.
- Jeśli ktoś posłuży się twoimi danymi osobowymi (padniesz ofiarą kradzieży tożsamości), nie ma potrzeby zgłaszania tego na policję - sprawa jest zbyt błaża.

Na granatowo zaznaczono właściwe odpowiedzi

! Oznaczono trudne pytania
!! Oznaczono bardzo trudne pytania

25. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

Znana firma informuje w mediach społecznościowych, że ma do rozdania kupony na zakupy – po 100 zł każdy, trzeba tylko zaprosić do wydarzenia swoich znajomych. Co Pan/i robi?

- Sprawdzam na oficjalnym profilu, czy wiadomość na pewno pochodzi z konta firmy, a następnie klikam w linka, by przeczytać szczegóły oferty
- Zapraszam wszystkich, bo takiej okazji nie można przegapić
- NIE WIEM

26. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

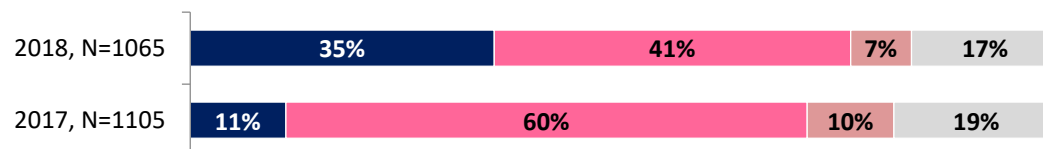
W jakich instytucjach finansowych gromadzone środki są objęte gwarancją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego?

- Tylko w instytucjach, które posiadają zezwolenie Komisji Nadzoru !
- We wszystkich instytucjach finansowych zajmujących się obrotem pieniędzmi
- NIE WIEM

27. Proszę wskazać właściwą odpowiedź:

Założmy, że wpłacił/a Pan/i 1000 złotych na lokatę na 12 miesięcy z gwarantowanym oprocentowaniem w wysokości 3% rocznie. Ile będzie miał/a Pan/Pani pieniędzy po wygaśnięciu lokaty?

- 1 024,30 zł
- 1 030 zł
- 1 300 zł
- NIE WIEM

Badani poradzili sobie z pytaniami dotyczącymi ochrony danych osobowych (pyt. 24 i 25) lepiej niż w roku 2017.

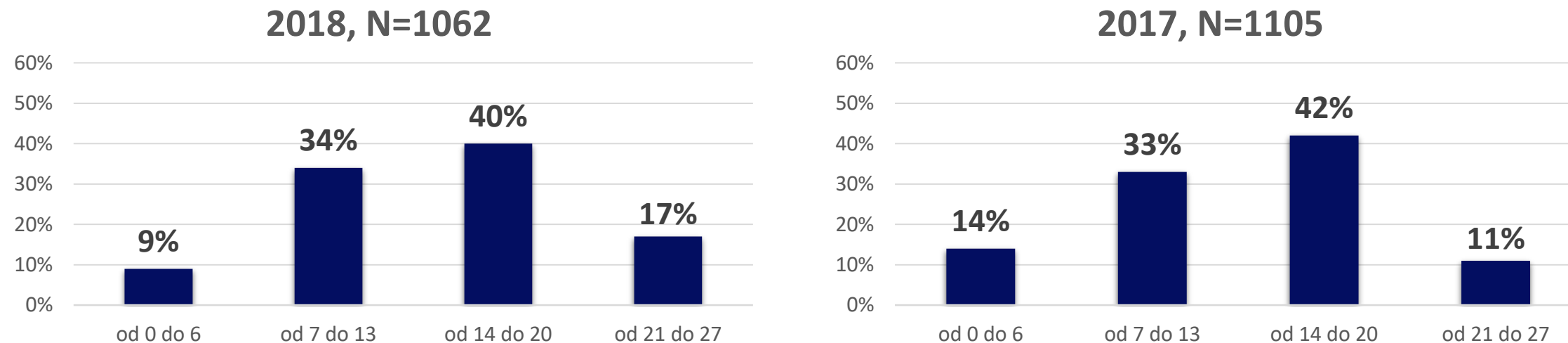
Pytania z zakresu oszczędzania (pyt. 26 i 27) nadal okazują się trudne dla większości badanych, chociaż w porównaniu z rokiem ubiegłym badani częściej potrafili udzielić na nie prawidłowej odpowiedzi.

*Lepszy rezultat w pytaniu 27 może wynikać z drobnej modyfikacji polecenia (łatwiejsze do zrozumienia).

Test wiedzy finansowej: podsumowanie ⁽¹⁾

22

Test wiedzy. Rozkład liczby poprawnych odpowiedzi na 27 pytań.

- Co 6 Polak odpowiada poprawnie na większość pytań zadawanych w teście (około co 10 w 2017 r.).
- 43% badanych nie jest w stanie udzielić poprawnych odpowiedzi na połowę zadanych pytań (47% w roku 2017).
- 9% Polaków (14% w 2017) uzyskuje w teście mniej niż 7 punktów – udzielając tym samym błędnych odpowiedzi na ponad 75% zadanych pytań.
- Tylko jedna osoba odpowiedziała poprawnie na wszystkie zadane pytania (nikt w 2017).

Test wiedzy finansowej: podsumowanie (2)

23

Jakie cechy wiążą się z powodzeniem w teście wiedzy finansowej?

TEST WIEDZY FINANSOWEJ
(SKALA OD 0 DO 27 PUNKTÓW):

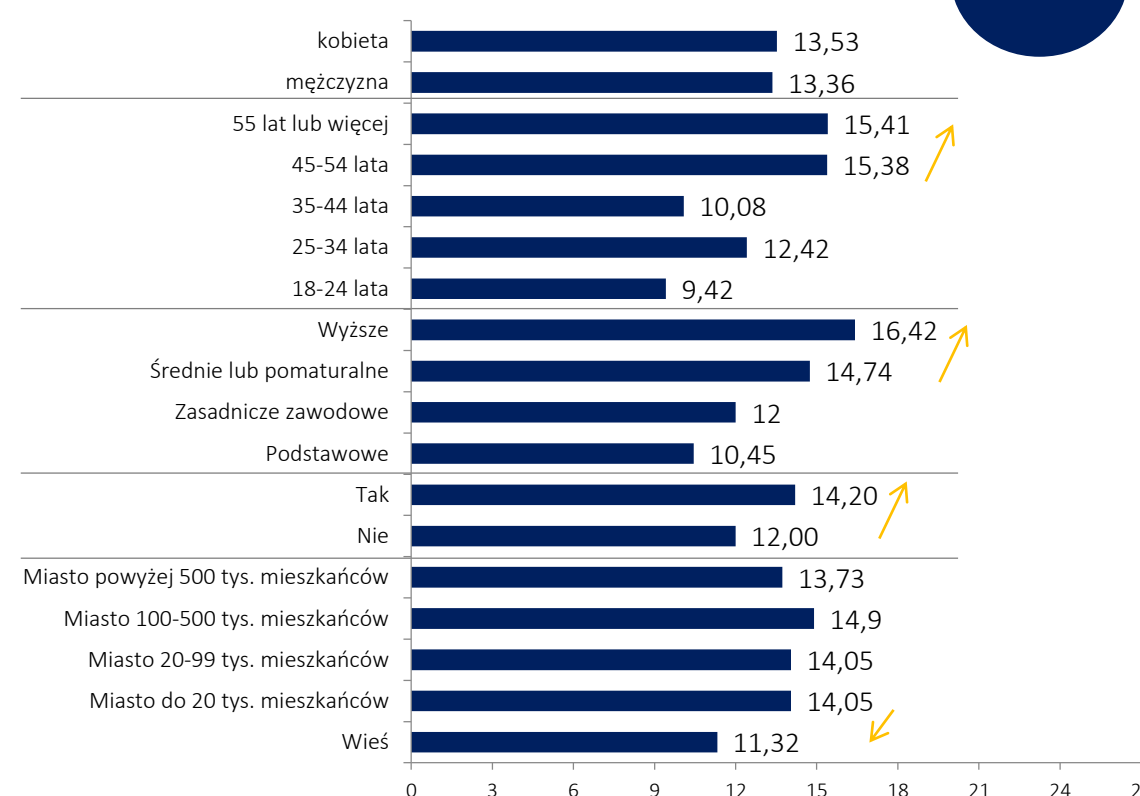
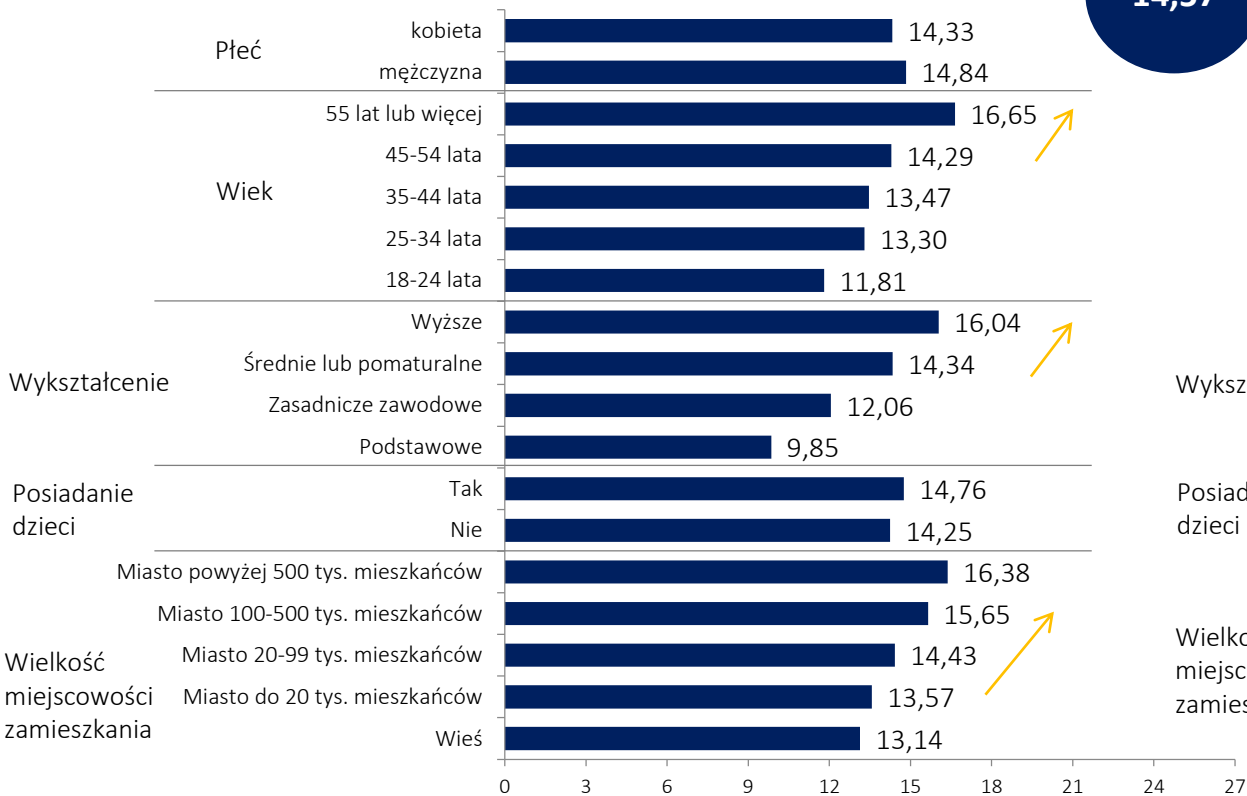
2018, N=1062

14,57

2017, N=1105

13,45

↑ Różnica istotna statystycznie na poziomie 95%.

Najwyższe wyniki w teście (zbieżnie w roku 2017 i 2018) uzyskiwały: osoby starsze, z wyższym wykształceniem i z większych miejscowości. Tak jak w roku 2017, również w 2018 nie stwierdzono istotnych różnic międzypłciowych w wynikach testu finansowego. Jedyną zauważalną różnicą jest wynik zależny od posiadania dzieci: w 2017 osoby posiadające dzieci uzyskiwały istotnie wyższe wyniki, natomiast w 2018 nie zaobserwowano różnic w wynikach między osobami dzielnymi i bezdzelnymi.

Test wiedzy finansowej: podsumowanie ⁽²⁾

24

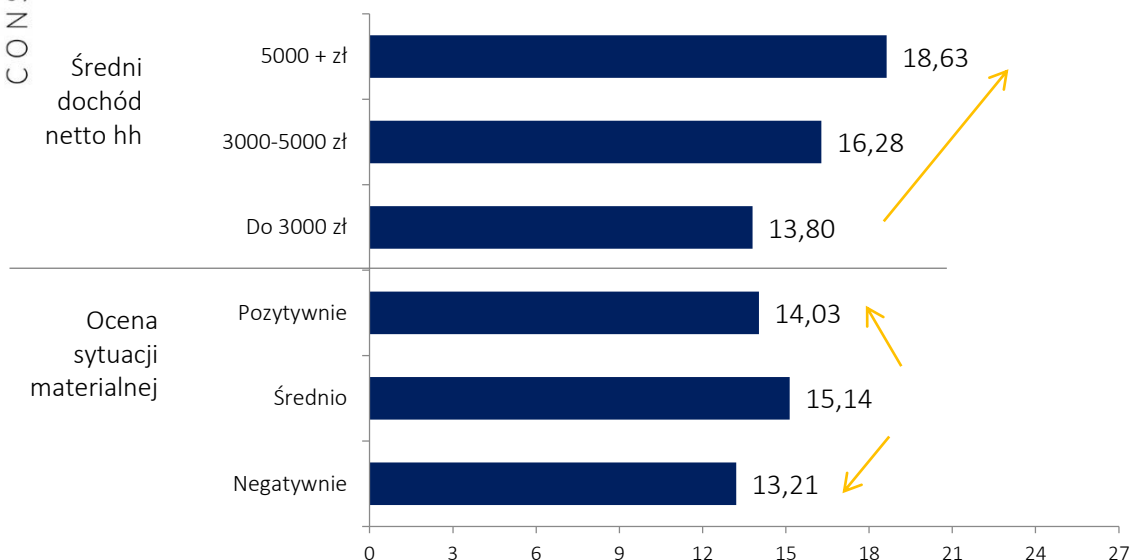
Jakie cechy wiążą się z powodzeniem w teście wiedzy finansowej?

↑ Różnica istotna statystycznie na poziomie 95%.

TEST WIEDZY FINANSOWEJ
(SKALA OD 0 DO 27 PUNKTÓW):

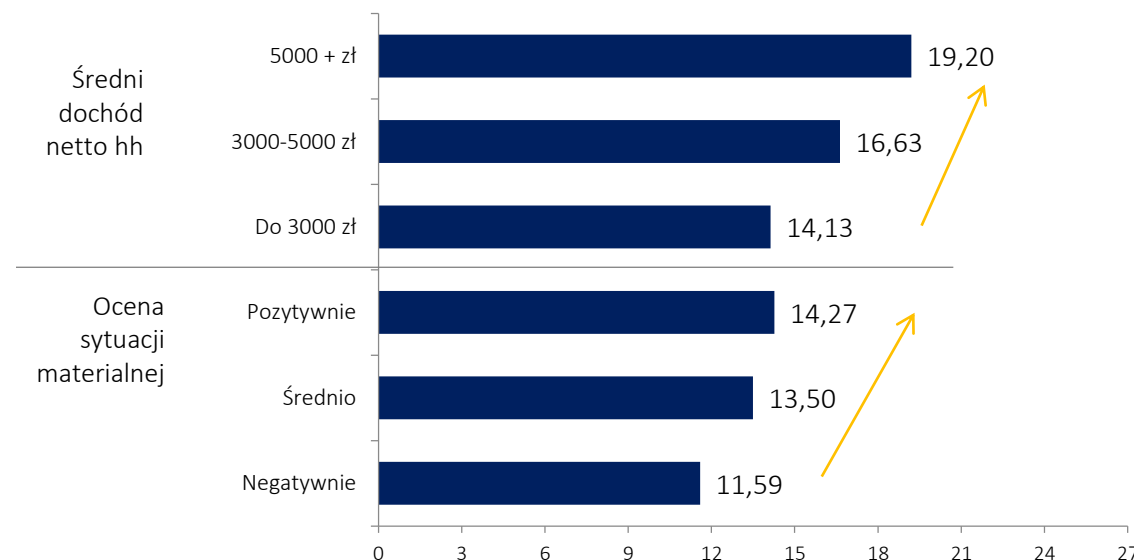
2018, N=1062

14,57

2017, N=1105

13,45

W 2017 i 2018 roku najwyższe wyniki w teście uzyskiwały osoby zarabiające więcej. Zmieniły się jednak różnice w wynikach testu wiedzy finansowej w zależności od postrzeganej sytuacji materialnej. W 2017 roku wyższą liczbę punktów uzyskiwały osoby lepiej oceniające swoją sytuację materialną, natomiast w 2018 roku najwyższe wyniki zostały zaobserwowane wśród osób oceniających swoją sytuację materialną jako średnią.

Test wiedzy finansowej: podsumowanie ⁽³⁾

- 1) Pożyczki, kredyty, zadłużenia** – 8 trudnych pytań na 16 zadanych (tak samo, jak w 2017r.). Trudne pytania dotyczą: warunków formalnych związanych z braniem kredytu, przyczyn negatywnego rozpatrzenia wniosku kredytowego (w 2017r. 50% odpowiadało poprawnie, w 2018r. jedynie 37%), zakresu działań firm windykacyjnych, zasad walutowych związanych z przyznawaniem kredytów hipotecznych oraz definicji: debetu, upadłości konsumenckiej, okresu bezodsetkowego. W 2018 roku Polacy częściej odpowiadali poprawnie na pytania dotyczące warunków odstąpienia od umowy pożyczki (2018r.: 54%; 2017r.: 49%). Wyższe wyniki w teście z dziedziny pożyczek, kredytów, zadłużeń uzyskują: osoby starsze, lepiej wykształcone, zarabiające więcej i postrzegające swoją subiektywną sytuację materialną jako średnią.
- 2) Gospodarowanie budżetem domowym** – 3 trudne pytania na 7 zadanych (w 2017r. 4 trudne na 7 zadanych). Trudne pytania dotyczą: kupowania produktów w wielopakach, rekomendowanej wartości oszczędności „na czarną godzinę”, planowania budżetu domowego. Wyższe wyniki w teście z dziedziny gospodarowania budżetem domowym uzyskują: osoby starsze, lepiej wykształcone, z większych miejscowości, lepiej zarabiające i postrzegające swoją subiektywną sytuację materialną jako średnią.
- 3) Oszczędności** – tak samo, jak w 2017r.: 2 trudne pytania na 2 zadane. Trudne pytania dotyczą: instytucji zapewniających gwarancję Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, wyliczenie kwoty należnej po wygaśnięciu lokaty. Wyższe wyniki w teście z dziedziny oszczędności uzyskują: osoby starsze, lepiej wykształcone, zarabiające więcej, postrzegające swoją subiektywną sytuację materialną jako średnią (w porównaniu do osób postrzegających ją jako złą).
- 4) Ochrona danych osobowych** – tak samo, jak w 2017r.: 0 trudnych pytań na 2 zadane. Wyższe wyniki w teście z dziedziny bezpieczeństwa danych uzyskują: kobiety, osoby starsze, lepiej wykształcone, posiadające dzieci, z większych miejscowości, zarabiające więcej i postrzegające swoją subiektywną sytuację materialną jako co najmniej średnią.